

**Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу**

**Циклова комісія викладачів професійно-теоретичної підготовки та
майстрів виробничого навчання технологічного профілю**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Освітньо-професійна програма Харчові технології

Спеціальність: 181 Харчові технології

Галузь знань: 18 Виробництво та технології

Рівень вищої освіти: фаховий молодший бакалавр

Мова навчання : українська

Розробник: Матвіїв Ігор Іванович, викладач вищої категорії, старший
викладач.

Контактний телефон: +380679757971

Розглянуто й схвалено на засіданні циклової комісії викладачів
професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання
технологічного профілю

Протокол № 01 від 30 серпня 2021 р.

Голова циклової комісії _____ Надія ФЕДЬКІВ

Львів 2021

Анотація дисципліни

Проблеми охорони праці вирішуються на національному рівні в масштабах держави. Основна увага приділяється усуненню шкідливого впливу технологічних процесів на організм людини шляхом оздоровлення умов праці на виробництві.

У створенні умов життя і праці, відповідних сучасним вимогам, важливе значення має рівень підготовки фахівців з питань охорони праці, формування у випускників професійно – технічних навчальних закладів переконання у важливості цих питань і їх пріоритетності щодо результатів трудової діяльності, що, відповідно до Закону України «Про охорону праці», є одним з основних принципів державної політики у галузі охорони праці.

Головним завданням вивчення курсу є ознайомлення учнів з законодавством про працю, виробничу санітарію, правилами техніки безпеки і пожежної безпеки, які тісно пов'язані між собою. Теоретичний матеріал предмету побудований таким чином, щоб майбутні спеціалісти отримували ґрунтовні знання, які дали змогу на практиці не тільки поліпшити умови і продуктивність праці, але й попередити можливість професійних захворювань, професійного травматизму, аварій, тощо.

Мета вивчення навчальної дисципліни “Основи охорони праці” — формування у майбутніх фахівців ресторанного господарства свідомого та відповідального ставлення до питань особистої безпеки і оточення, вміння розпізнавати й оцінювати потенційні небезпеки у виробничих умовах, визначати шлях надійного захисту від них та оперативно ліквідовувати їх наслідки у різноманітних сферах виробничої діяльності, формування знань з охорони праці у професійній діяльності.

Опанувавши предмет **студенти повинні оволодіти такими компетенціями:**

- знати правові та організаційні питання охорони праці;

- знати основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- засвоїти загальні вимоги безпеки до технічного обладнання та процесів;
- засвоїти основні поняття та значення пожежної безпеки;
- вміти попередити можливість професійних захворювань, професійного травматизму, аварій, тощо.

Пререквізити: Формат проведення дисципліни: очна серія лекцій, практичні заняття. Студенти мають змогу отримувати індивідуальні консультації. Навчальний курс включає самостійну роботу студентів. Під час сесії формат очний.

Політика курсу

- Курс передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
 - Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.
 - Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
 - Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
 - Студент, який спізнився, має право бути присутнім на занятті.
 - За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент отримує за заняття 1 бал і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
 - Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
 - Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
 - Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
 - Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Структура навчальної дисципліни «Основи охорони праці»

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Денна форма		
		У тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Правові та організаційні основи охорони праці.	2	1	2
2	Основи безпеки праці у закладах ресторанного господарства. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці.	4	1	2
3	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист.	2	1	2
4	Основи електробезпеки.	2		1
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди.	2	1	1
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках на виробництві.	3	1	2
	Всього годин:	15	5	10

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці.

Зміст поняття "Охорона праці", соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета "Охорона праці".

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України "Про охорону праці", Кодекс законів про працю України, Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", Основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України "Про пожежну безпеку", Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку". Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", Закон України „Про колективні договори і угоди”.

Основні нормативно-правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір,

його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

Охорона праці жінок і неповнолітніх. Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно-правових актів з охорони праці.

Державне управління охороною праці. Соціальна політика щодо атестації робочих місць за умовами праці невідповідність вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. Державний нагляд за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці, повноваження і права профспілок та уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок навчання і перевірку знань з питань охорони праці, яке встановлює порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб.

Основні завдання системи стандартів безпеки праці: зниження і усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створення ефективних засобів захисту працівників. Порядок забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві і побутові. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Алкоголізм і безпека праці. Професійні захворювання і професійні отруєння. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворювання на виробництві: організаційні, технічні, санітарно-виробничі, методико-профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Основи безпеки праці у закладах ресторанного господарства. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Загальні питання безпеки праці у закладах ресторанного господарства. Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці. Загальні відомості про потенціал небезпек.

Роботи з підвищеною небезпекою в закладах ресторанного господарства. Вимоги безпеки праці при експлуатації машин, механізмів, обладнання та устаткування тощо. Захист від дії хімічних і біологічних чинників. Зони безпеки та їх огороження. Світлова і звукова сигналізація. Попереджувальні надписи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки. Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів у галузі. Спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Захист від шуму, пилу, газу, вібрацій, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень.

Правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій. Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці (почуття, сприймання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці. Вимоги нормативно-правових актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів, обладнання, будівель і споруд. Перелік робіт з підвищеною небезпекою та робіт, для яких є потреба в професійному доборі; організація безпеки праці на таких роботах згідно з нормами та правилами.

Прилади контролю безпечних умов праці. Світлова та звукова сигналізація. Запобіжні написи, сигнальне пофарбування. Знаки безпеки. Організація роботи з охорони праці. Організація ведення робіт з підвищеною небезпекою або таких, де є потреба в професійному доборі. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщень у разі аварії.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухознахист.

Характерні причини виникнення пожеж: порушення правил використання відкритого вогню і електричної енергії, використання непідготовленої техніки в пожежонебезпечних місцях; порушення правил використання опалюваних систем, електронагрівальних приладів, відсутність захисту від блискавки, дитячі пустощі. Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті і горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції. Поняття вогнестійкості.

Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент, їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах.

Організація пожежної охорони у закладах ресторанного господарства.

Теоретичні основи механізму горіння та вибуху. Особливості горіння та вибуху в апаратурі, виробничому приміщенні, неорганізованих газових викидів в незамкнутому просторі. Механізм горіння аерозолів. Параметри і властивості, що характеризують вибухонебезпеку середовища.

Основні характеристики вибухонебезпеки; показники рівня руйнування промислових аварій. Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки.

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини

електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно небезпеки ураження працюючих електричним струмом.

Допуск до роботи з електрикою і електрифікованими машинами. Колективні та індивідуальні засоби захисту в електроустановках. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення.

Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Правила роботи на електронно-обчислювальних машинах і персональних комп'ютерах. Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди.

Поняття про гігієну праці як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів. Шкідливі виробничі фактори (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання тощо), основні шкідливі речовини, їх вплив на організм людини. Дії вірусів, інфекцій, що передаються через кров, біологічні рідини і спричиняють порушення нормальної життєдіяльності людини, викликають гострі та хронічні захворювання.

Лікувально-профілактичне харчування.

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці. Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення. Санітарно-побутове забезпечення працівників. Щорічні медичні огляди.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках.

Послідовність, принципи й засоби надання першої допомоги. Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій. Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Способи реанімації. Штучне дихання способом „з рота в рот” чи „з носа в ніс”. Положення потерпілого і дії особи, яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Види електротравм. Правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом. Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи.

Надання першої допомоги при знепритомненні, шоку, тепловому та сонячному ударі, обмороженні.

Опіки, їх класифікація. Перша допомога при хімічних і термічних опіках, опіку очей.

Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні. Транспортування потерпілого. Підготовка потерпілого до транспортування. Вимоги до транспортних засобів.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, реферати, презентації лекцій.

Методи навчання: лекції, практичні заняття та самостійна робота.

Запитання для контролю

1. Дайте визначення змісту поняття «охорона праці».
2. Які ви знаєте основні законодавчі акти з охорони праці?
3. Які права на охорону праці має працівник під час роботи на підприємстві?
4. Як законодавство охороняє працю жінок і підлітків?
5. Визначте види відповідальності, що існують за порушення законодавства про охорону праці.
6. Назвіть основні причини травмування на виробництві?
7. Назвіть основні заходи запобігання травматизму на виробництві.
8. Назвіть приклади світлової та звукової сигналізації.
9. Назвіть приклади сигнальних фарбувань.
10. Розкажіть про знаки безпеки.
11. Розкажіть про засоби колективного захисту, наведіть приклади.
12. Яким повинен бути мікроклімат виробничих приміщень?
13. Які вимоги висувають до шляхів евакуації під час аварій?

Критерії навчальних досягнень студентів з «Основ охорони праці»

Рівні навчальних досягнень	Ба ли	Критерії навчальних досягнень студентів
---	------------------	--

I. Початковий	1	Студент (студентка) розрізняє об'єкти вивчення.
	2	Студент (студентка) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення.
	3	Студент (студентка) відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання.
II. Середній	4	Студент (студентка) з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію.
	5	Студент (студентка) відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
	6	Студент (студентка) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
III. Достатній	7	Студент (студентка) правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії.
	8	Знання студента (студентки) є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і має неточності.
	9	Студент (студентка) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
IV. Високий	10	Студент (студентка) має повні, глибокі знання, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення.
	11	Студент (студентка) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
	12	Студент (студентка) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

Література

- 1.Винокурова Л.Є. «Основи охорони праці» П.К, «Вікторія»-2001р.
- 2.Винокурова Л.Є. «Основи охорони праці» Н.П.К, «Факт»-2005р.
- 3.Долин П. А. Справочник по технике безопасности. — М.: Энергоиздат, 1982. — 799 с.
- 4.Єлисєєв А. Г. Охорона праці. — К., 1995.
- 5.Зарубежний опыт профилактики производственного травматизма и профессиональных заболеваний. — М., 1980.-19 с.
- 6.Калугин Н. И., Плотников Ю. В. Охрана труда в общеобразовательной школе. — М.: Просвещение, 1980. — 176 с.
- 7.Канарев Ф. П., Перетогин М. А., Проник Г. Н. Охрана труда. — М.: Агропромиздат, 1988. — 84 с.
- 8.Коновалов В. И. Техника безопасности при работах по химии. — М.: Просвещение, 1980. — 128 с.
- 9.Куценко Г. И., Жашкова И. А. Основы гигиень. — М: Вйсш.шк., 1980.— 142с.
- 10.Луковников А. В. Охрана труда. — М.: Колос, 1984. — 288с. 12. Орлов Г. Г. Охрана труда в строительстве. — М.: Вйсш.шк., 1984.-343 с.
- 11.Павлов С. П., Губонина З. И. Охрана труда в машиностроении. — М.: Вйсш. пік., 1986. — 215 с.
- 12.Пыжик Г. М, Савицкий В. Е., Гогиташвили Г Управление безопасностью труда на основе стандартизации. — К.: Техника, 1981. —86 с.
- 13.Ткачук К. Н., Халімовський М. О. та інш. Основы охорони праці — К.: Основа, 2003. —471 с.
14. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
15. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
16. <http://ohoronapraci.kiev.ua/>